ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261, 2022-2.889, 2023-5.384, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-5

Da Vinci roboti va jarrohlik amaliyotlari.

Isroilov Ulug'bek Begali o'g'li
Toshkent davlat tibbiyot universiteti "Biotibbiyot muhandisligi, informatika va biofizika" kafedrasi assistenti

Madrahimova Mohinur
Toshkent davlat tibbiyot universiteti "2-son davolash " fakulteti 1- kurs 127-A guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy tibbiyotda keng qo'llanilayotgan Da Vinci robot-assistiv tizimi va uning jarrohlik amaliyotlaridagi o'rni yoritilgan. Da Vinci roboti orqali bajariladigan operatsiyalar an'anaviy usullarga nisbatan kamroq invaziv, aniqligi yuqori va bemorlar uchun xavfsizroq hisoblanadi. Maqolada robotning ishlash prinsipi, afzalliklari, cheklovlari hamda amaliyotdagi misollar asosida uning samaradorligi tahlil qilingan. Shuningdek, robotik jarrohlikning kelajagi va rivojlanish istiqbollari haqida fikr yuritilgan.

Abstract: This article discusses the Da Vinci robot-assisted system, which is widely used in modern medicine, and its role in surgical procedures. Operations performed using the Da Vinci robot are less invasive, more accurate, and safer for patients than traditional methods. The article analyzes the robot's operating principle, advantages, limitations, and effectiveness based on practical examples. It also discusses the future and development prospects of robotic surgery.

Аннотация: В статье обсуждается роботизированная система Da Vinci, широко используемая в современной медицине, и ее роль в хирургических операциях. Операции, проводимые с использованием робота da Vinci, менее инвазивны, более точны и безопасны для пациентов, чем традиционные методы. В статье на практических примерах анализируется принцип работы робота, его преимущества, ограничения и эффективность. Также обсуждаются будущее и перспективы развития роботизированной хирургии.

Kalit so'zlar: Da Vinci roboti, robotlashtirilgan jarrohlik, minimal invaziv operatsiya, zmonaviy tibbiyot texnologiyalari, jarrohlik amaliyotlari, 3D vizualizatsiya, urologik operatsiyalar, ginekologik operatsiyalar , jarrohlik aniqligi, tibbiy robototexnika.

Keywords: Da Vinci robot, robotic surgery, minimally invasive surgery, modern medical technologies, surgical procedures, 3D visualization, urological surgeries, gynecological surgeries, surgical precision, medical robotics.

Ключевые слова: робот Да Винчи, роботизированная хирургия, малоинвазивная хирургия, современные медицинские технологии, хирургические процедуры, 3D-визуализация, урологические операции, гинекологические операции, хирургическая точность, медицинская робототехника.

Kirish

Zamonaviy tibbiyot texnologiyalari inson salomatligini tiklashda yangi yondashuvlarni joriy qilmoqda. Ana shunday yutuqlardan biri — **robotlashtirilgan jarrohlik tizimlari**, xususan, **Da Vinci Surgical System** hisoblanadi. Ushbu robot yordamida bajariladigan operatsiyalar an'anaviy ochiq va laparoskopik operatsiyalarga nisbatan kamroq shikast yetkazuvchi, aniq va tez tiklanishga olib keluvchi bo'lib, u ko'plab davlatlarda jarrohlik amaliyotlarida muvaffaqiyatli qo'llanilmoqda.

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261, 2022-2.889, 2023-5.384, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-5

Mazkur maqolada Da Vinci robotining tuzilishi, ishlash prinsipi, afzalliklari hamda u yordamida bajariladigan jarrohlik amaliyotlari haqida batafsil so‘z yuritiladi.

Asosiy taqqiqot.

1. Sog'liqni saqlash sohasida ishlatiladigan tibbiy robotlarning to'rt turi mavjud, xususan:

Jarrohlik robotlari - ular hamshiralarning yukini engillashtirishga yordam beradi, jarrohlar va shifokorlar. Kasalxona robotlari - robot yordami bilan operatsiyalar va protseduralarda qo'llaniladi. Ekzoskeletlar - ular teriga o'rnatilgan sensorlar orqali bemorning tanasidagi elektr signallarini aniqlaydi va bo'g'inlardagi harakatlar bilan javob beradi. Xizmat robotlari - ular keksalar va nogironlarga o'z uylarida yordam berishadi.

Tibbiyot va jarrohlik sohasida qo'llanilayotgan robotlarning bir nechta misollar keltirish mumkun:

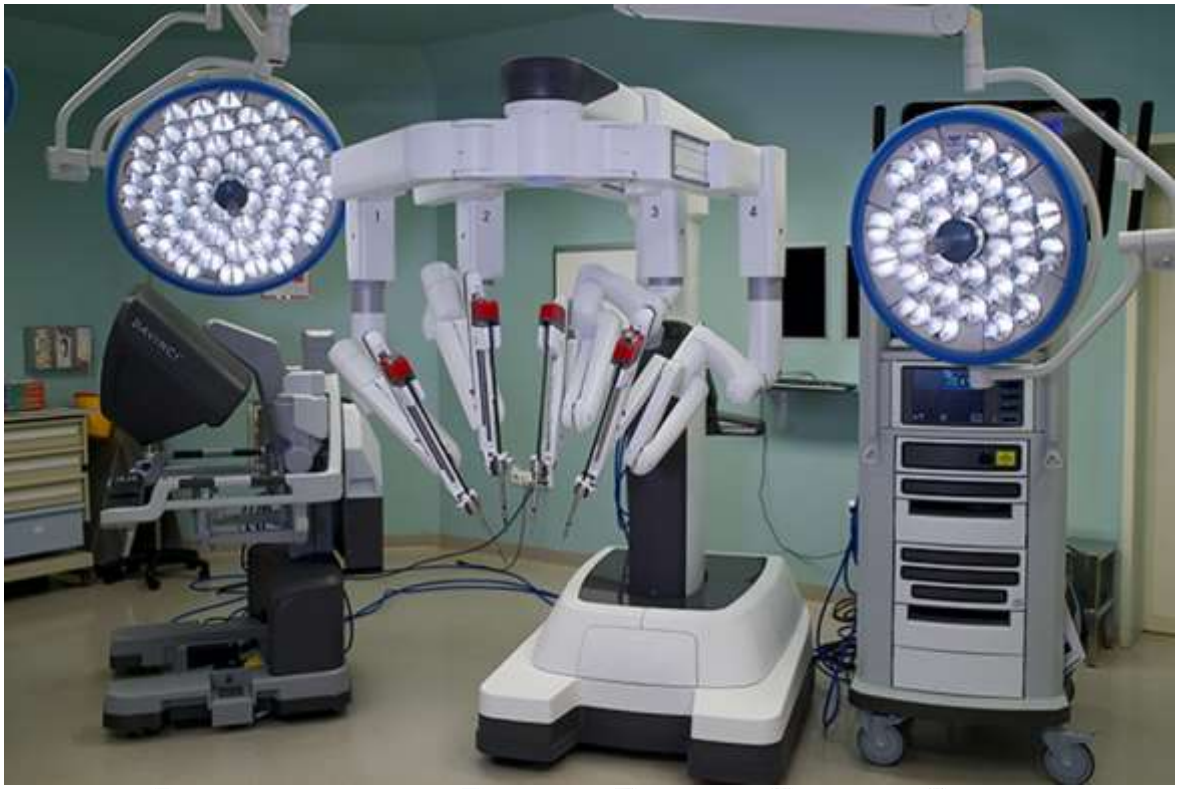
- ✓ "Telepresence" bemorlarni alohida yoki qishloq joylarida tekshirish va davolash uchun shifokorlar xonada ularga "telepresensiya" beradigan robotlardan foydalanadilar. Robot orqali uzoq joylardan terapiya bo'yicha ko'rsatmalar berish va savollarga javob berish uchun mutaxassislarga qo'ng'iroq qilish mumkin.
- ✓ Robotik ekzoskeletlar, shuningdek, ortezlar sifatida ham tanilgan, reabilitatsiyada falaj bo'lgan odamlarning yurishiga va deformatsiyalarini tuzatishga yordam berish uchun qo'llaniladi.
- ✓ Kasalxona xonalari yuqori intensivlikdagi UV nurlari yordamida robot tomonidan dezinfektsiya qilinadi (sterilizatsiya qilinadi).
- ✓ Nanorobotlar qon tomirlarini boshqarish va dori-darmonlar yoki radiatsiya kabi muolajalarni "davolash yuklari" deb nomlanuvchi ma'lum bir nuqtaga etkazish uchun ishlatilishi mumkin.
- ✓ Robotik endoskopik planshetlarni og'iz orqali qabul qilish mumkin, ular ovqat hazm qilish tizimini aylanib o'tishlari, ma'lumotlarni to'plashlari va ma'lumotlarni operatorga qaytarishlari mumkin.
- ✓ Robotlar tezligi va aniqligi uchun suyuqliklar, yuqori yopishqoq materiallar va kukun bilan ishlaydigan avtomatlashtirilgan retsept bo'yicha tarqatish tizimi sifatida ishlatiladi.
- ✓ Infektsion xavfi yuqori bo'lgan joylarda ishlaydigan yoki raqamli kirish, bemorlarni kuzatish, tozalash, dori-darmonlar, oziq-ovqat, materiallar, qon olish kabi ishlarda haddan tashqari yuklangan hamshiralarga yordam berish yoki o'rnini egallash uchun robot yordamchilari mavjud.

Da-Vinchi Robotik Jarrohlik texnologiyasi Apollonning to'liq jihozlangan OTlari bilan bemorlar uchun eng katta terapevtik natijalarni ta'minlash bo'yicha davom etayotgan sa'y-harakatlarini to'ldirdi. The da Vinchi jarrohlik tizimi, zamonaviy operatsiya xonalarida joylashtirilgan, hozirda mavjud bo'lgan minimal invaziv jarrohlik uchun eng ilg'or platforma hisoblanadi. Kompyuter texnologiyalari va ularning tajribasini birlashtirgan holda, jarrohlar Da Vinchi tizimidan foydalangan holda juda nozik va aniq minimal invaziv jarrohlik (MIS) ni amalga oshirishlari mumkin.

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261, 2022-2.889, 2023-5.384, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-5

1-rasm. Tibbiyotning jarrohlik sohasidagi DA VINCI roboti

Apollon Robotik Jarrohlik Instituti AQShning Michigan shtatidagi Vattikuti fondi bilan hamkorlikda Apollon kasalxonalari tomonidan tashkil etilgan. Qo'llaniladigan robot tizimlarining yana bir shakli Renaissance Da-Vinci Robotic Surgery Technology hisoblanadi. Bu umurtqa pog'onasi jarrohligi uchun maxsus ishlab chiqilgan yagona robot tizim bo'lib, Osiyo-Tinch okeani mintaqasida birinchi marta Apollon kasalxonalari tomonidan taqdim etilmoqda. Indraprastha Apollon kasalxonalaridagi shifokorlar juda bilimdon va mohir, chunki ular 2012 yildan buyon robotlashtirilgan jarrohlik muolajalarini muvaffaqiyatli bajarib kelmoqdalar va shu kungacha taxminan 2000 ta muvaffaqiyatli jarrohlik amaliyotini o'tkazdilar. Yetarlicha malakali mutaxassislar mavjudligiga ishonch hosil qilish uchun jarrohlarni samarali o'qitish uchun rejalashtirilgan intensiv mashg'ulotlar tashkil etiladi, shunda mavjud bo'lgan eng ilg'or robot tizimlari yordamida eng oddiydan ilg'or muolajalar muammosiz amalga oshirilishi mumkin.

Da-Vinchi robotli jarrohlikning afzalliklari:

- Uning asosiy afzalligi shundaki, jarrohlik kichik kesmalar orqali amalga oshirilishi mumkin.
- Jarrohlik joyidagi infektsiyalar kabi kamroq muammolar.
- Sog'lom to'qimalar kamroq shikastlanishga olib keladi.
- Qon ketishi kam, qon quyish darajasi 10% dan past.
- An'anaviy operatsiyalar bilan solishtirganda, og'riq sezilarli darajada kamayadi.
- Kasalxonada qolish qisqaroq va tezroq tiklanish
- Kalit teshigiga o'xshash, ko'rish qiyin bo'lgan 1-2 sm kichikroq chandiqlar
- Preparatning kamaytirilgan dozasi

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261, 2022-2.889, 2023-5.384, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-5

- Kattaroq aniqlik: inson qo'liga qaraganda kengroq harakat diapazoni bilan robot qo'lning operatsiyalari aniqroq. Qo'llar asboblarni kichik bo'shliqlarda aylantira olmaydi, bu esa harakatchanlikni oshiradi va titroqni kamaytiradi.
- Yaxshiroq ko'rish uchun murakkab kamera jarrohlik hududining kattalashtirilgan, yuqori aniqlikdagi ko'rinishini ta'minlaydi. Bundan tashqari, u 3D tasvirlash qobiliyatiga ega, bu inson ko'zi qobiliyatidan ustundir.
- Tananing ichida operatsiya qilish qobiliyati; Ilgari, jarayonning ba'zi jihatlarini tanadan tashqarida bajarish uchun ancha kengroq kesma kerak bo'lar edi. Biroq, jarrohlar hozirda qo'llarida bo'lgan kichik jihozlar tufayli protsedura qismlarini tanada bajarishlari mumkin.
- Bemorning shikastlanishini, ayniqsa ko'krak, qorin yoki tos bo'shlig'ining ma'lum joylarida kamaytiradi
- Jarrohlarga o'tirgan holda operatsiya qilish imkonini beruvchi yagona vosita
- Laparoskopik va ochiq jarrohlik usullaridan ustun ergonomika
- Qo'l-ko'zni tekislashning tabiiy joylashuvi
- Jarrohlik charchoqlari kamayadi
- Jarrohlik mahoratining ortishi
- BMI yuqori bo'lgan bemorlar ham minimal invaziv protsedura bilan foydali davolanishlari mumkin.

Xavflari robotik jarrohlik Ochiq jarrohlik amaliyotiga o'xshash ba'zilarini o'z ichiga olishi mumkin, masalan, infektsiyaning minimal ehtimoli va boshqa muammolar.

To'rt qurolli jarrohlik robot tizimi urologiya, ginekologiya, kardiologiya, gastroenterologiya, bariatrik, nevrologiya, ortopediya, laparoskopiya va pediatriya sohalarida qo'llaniladigan jarrohlik texnologiya innovatsiyasidir.

Robot jarrohlik usulidagi operatsiyalarining rekord soni:

Robotlashtirilgan jarrohlik usuli urologik operatsiyalar o‘tkazishda yaxshi natijalarni ko‘rsatdi. Xususan, bu prostata bezini olib tashlashga, prostata saratonidagi jarrohlik muolajalariga va bu sohadagi boshqa ko‘plab operatsiyalarga tegishli: “Ko‘p hollarda robotlashtirilgan jarrohlik prostata saratonini davolashda qo‘llaniladi. Bundan tashqari, buyrak va siydik pufagi saratoni, shuningdek tosh-siydik chiqarish segmentining obstruksiyasi muvaffaqiyatli operatsiya qilinmoqda” — dedi doktor.

Shuningdek professor Turkiyada da Vinci usulidagi urologik operatsiyalar yuqori darajada o‘tkazilishini ta’kidlab o‘tdi. Har bir bosqichda – yuqori aniqlik Robotlashtirilgan jarrohlik – bu laparoskopiyaning keyingi, yanada yuqori darajasidir. Farq shundaki, bunda konsolda 12-marta kattalashadigan 3D tasvir ishlatiladi. Da Vinci robotlashtirilgan jarrohlik tizimi tarkibiga ikkita optik tolali yuqori aniqlikdagi kameralar kiradi. Operatsiya pulti ortida turgan jarroh 3D tasvirni ko‘radi. Kameralar operatsiya qilinayotgan joyni 10-12 barobargacha kattalashtirishi mumkin, bu har bir detalni aniq ko‘rish imkonini beradi.

Xulosa

Da Vinci robot-assistiv tizimi zamonaviy tibbiyotda yangi bir davrni boshlab berdi. Ushbu texnologiya jarrohlar uchun yuqori aniqlik, kamroq invazivlik va bemorlarning tezroq tiklanishiga imkon yaratadi. Minimal invaziv jarrohlikda, an'anaviy usullarga qaraganda, Da Vinci tizimi jarrohlarga o'z ishlarini yanada samarali va nozik bajarish imkonini beradi. Ushbu tizimning afzalliklari orasida kichik kesmalar, kamroq qon ketishi, tez tiklanish va bemorlar uchun xavfsizroq sharoitlar yaratish kabi omillar mavjud. Da Vinci robotining ishlash prinsipi, uning turli sohalarda,

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261, 2022-2.889, 2023-5.384, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-5

jumladan urologiya, ginekologiya, ortopediya va boshqa sohalarda muvaffaqiyatli qo‘llanilayotganligi uning ahamiyatini oshiradi.

Biroq, texnologiyaning rivojlanishi va keng qo‘llanilishi uchun ba'zi cheklovlar va muammolar ham mavjud, xususan, robotlarning yuqori narxi va operatsiya jarayonlarida inson omilining o‘rni. Shunga qaramay, Da Vinci robotining tibbiyotdagi kelajagi juda istiqbolli bo‘lib, yangi avlod robotik tizimlarining rivojlanishi bilan tibbiy yordam ko‘rsatish jarayonlari yanada takomillashadi. Xulosa qilib aytganda, Da Vinci robotlari jarrohlik amaliyotlarida inqilobiy o‘zgarishlarni olib keldi va uning o‘rni va ahamiyati kelajakda yanada oshishi kutilmoqda.

Adabiyotlar

1. S.Q. Sobirova , D.Sh. Yuldoshmurodov, S.R. Raximberganov, B.P. Ismailova , AVTOMATLASHTIRILGAN ROBOT TRANSORAL JARROHLIK METODI. AFZALLIGI VA ISTIQBOLLARI , Инновации в науке и технологиях: Том 1 № 3 (2024): Special Issue

2. A.M. Abduvaliyev, D.B. Elmurotova, BIOTIBBIY ROBOTOTEXNIKADA INSULT ROBOTLASHTIRISH SISTEMASI , Инновации в науке и технологиях: Том 1 № 3 (2024): Special Issue.

3. Elmurotova, D., Arzikulov, F., Egamov, S., & Isroilov, U. Organization of direct memory access. *Intent Research Scientific Journal-(IRSJ), ISSN (E)*, 2980-4612.

4. Turapov, U. U., Isroilov, U. B., Raxmatov, A., Egamov, S. M., & Isabekov, B. I. (2024). Splay-Method of Model Acquisition Assessment. *International Journal of Trend in Scientific Research and Development*, *5*(1), 934-936.

5. Жумабоев, С., & Исроилов, У. (2020). СОЗДАНИЯ СРЕДСТВ ЭЛЕКТРОННОГО ОБУЧЕНИЯ В ВЫСШИМ ПЕДАГОГИЧЕСКОМ ОБРОЗОВАНИЕ. *Архив Научных Публикаций JSPI*.

6. Turapov, U. U., Isroilov, U. B., Guliev, A. A., & Muldanov, F. R. (2020). Non invasive glucometer of automatic measurement of the glucose level in blood. *Int. J. Eng. Adv. Technol*, *9*(3), 3331-3336.

7. Джуманов, Ж. Х., Юсупов, Р. А., Ахралов, Ш. С., Эгамбердиев, Х. С., & Исроилов, У. Б. (2019). Сув хўжалик фаолияти ўзгарган шароитларда ер ости сувлари ҳаракатини математик моделлаш (Зарафшон воҳасининг Дамхўжа сув олиш иншоати мисолида)/Муҳаммад Ал-Хоразмий Авлодлари илмий-амалий ва ахборот-таҳлилий журнали. *Муҳаммад АлХоразмий авлодлари илмийамалий ва ахбороттаҳлилий журнали.–Т.:«Fan va texnologiya» нашриёти*, (4), 10.

8. Isroilov, U. (2020). Пространственный анализ в задачах мониторинга уровней грунтовых вод Ферганской долины. *Архив Научных Публикаций JSPI*.

9. Begali o‘g, I. U. B. (2025). The Importance of Integration in General Education Schools and Theoretical Foundations for Developing Teaching-Oriented Integrative Software. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, *5*(4), 641-646.

10. Джуманов, Ж. Х., Холматов, Н. О., Исроилов, У. Б., & Муллажонов, Б. А. Стельмах АГ Вопросы хроностратиграфии и стратиграфического расчленения четвертичных отложений.

11. https://kun.uz/35882616

12. https://www.apollohospitals.com/uz/health-library/da-vinci-robotic-surgery

13. https://www.innoist.uz/index.php/ist/article/view/352